

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

2. juuni 2016*

Eelotsusetaotlus — Sotsiaalpoliitika — Võrdse kohtlemise põhimõte ja vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõte — Direktiiv 2000/78/EÜ — Võrdne kohtlemine töö saamisel ja kutsealale pääsemisel —

Artiklid 2, 3 ja 6 — Erinev kohtlemine vanuse alusel — Siseriiklikud õigusnormid, milles on ette nähtud, et teatud juhtudel tuleb maksta vanaduspensionist saadava tulu pealt rohkem tulumaksu kui palgatulult — Direktiivi 2000/78 kohaldamisala — Euroopa Liidu pädevus otseste maksude valdkonnas

Kohtuasjas C-122/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) 6. märtsi 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. märtsil 2015, menetluses, mille algatamist taotles

C

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, kohtunikud A. Arabadjiev (ettekandja), J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund ja S. Rodin,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikku menetlust ja 10. detsembri 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- C, esindaja: K. Suominen ja *asianajaja* A. Kukkonen,
- Soome valitsus, esindaja: S. Hartikainen,
- Iirimaa, esindajad: J. Quaney ja A. Joyce,
- Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes, C. Freire ja M. Conceição Queirós,
- Rootsi valitsus, esindajad: A. Falk, U. Persson, N. Otte Widgren, C. Meyer-Seitz, E. Karlsson ja L. Swedenborg,
- Euroopa Komisjon, esindajad: D. Martin ja I. Koskinen,

olles 28. jaanuari 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: soome.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet, nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT 2000, L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79), artikli 2 lõiget 1 ja lõike 2 punkti a, artikli 3 lõike 1 punkti c ja artikli 6 lõiget 1 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 21 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud menetluses, milles C vaidlustas Soome maksuhalduri otsuse määrata täiendav maks määras 6% vanaduspensionist saadavale tulu osale, mis ületab pärast maksuvaba pensioni summa mahaarvamist 45 000 eurot aastas.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Vastavalt direktiivi 2000/78 põhjendusele 13 „ei kohaldata [seda direktiivi] sotsiaalkindlustuse ja sotsiaalkaitse kavade suhtes, millega antavaid soodustusi ei loeta tuluks selles tähenduses, mis mõistele on antud [ELTL artikli 157] kohaldamisel“.
- 4 Selle direktiivi artikli 1 kohaselt on direktiivi „eesmärk [...] kehtestada üldine raamistik, et võidelda usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise vastu töö saamisel ja kutsealale pääsemisel ning tagada liikmesriikides võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine“.
- 5 Direktiivi artiklis 2 on sätestatud:

„1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab „võrdse kohtlemise põhimõte“, et ei esine otsest ega kaudset diskrimineerimist ühelgi artiklis 1 nimetatud põhjusel.

2. Lõike 1 kohaldamisel:

- a) peetakse otseseks diskrimineerimiseks seda, kui ükskõik millisel artiklis 1 nimetatud põhjusel koheldakse ühte inimest halvemini, kui on koheldud, koheldakse või võidakse kohelda teist inimest samalaadses olukorras;
- b) peetakse kaudseks diskrimineerimiseks seda, kui väliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab konkreetse usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumusega isikud teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui:
 - i) kõnealusel sättel, kriteeriumil või taval on objektiivselt põhjendatav õigustatud eesmärk ja selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud [...]

[...]“

- 6 Sama direktiivi artiklis 3 „Reguleerimisala“ on sätestatud:

„1. „[Euroopa Liidule] antud pädevuse piires kohaldatakse käesolevat direktiivi kõikide isikute suhtes nii avalikus kui ka erasektoris, sealhulgas avalik-õiguslike isikute suhtes, kui kõne all on:

[...]

c) töö saamise ja töö tingimused, kaasa arvatud töölt vabastamine ja töötasu;

[...]

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata mingite riigiabi- või samalaadsetest kavadest, kaasa arvatud riigi sotsiaalkindlustus- või sotsiaalkaitsekavadest tehtavate maksete suhtes.

[...]“

7 Direktiivi artikkel 6 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Olenemata artikli 2 lõikest 2 võivad liikmesriigid ette näha, et erinevat kohtlemist vanuse alusel ei peeta diskrimineerimiseks, kui sellel on siseriikliku õigusega objektiivselt ja mõistlikult põhjendatud, tööhõivepoliitikat, tööturгу ja kutseõpet hõlmav õigustatud eesmärk ning kui selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

Selline erinev kohtlemine võib eelkõige seisneda järgmises:

a) tööle ja kutseõppele pääsemise, töö saamise ja kutsealale pääsemise ning töölt vabastamise ja palga eritingimuste kehtestamine noortele, vanematele töötajatele ja hooldamiskohustusi täitvatele isikutele, et edendada nende kutsealast integreerimist või tagada nende kaitse;

b) vanuse, töökogemuse või teenistusala vanemusega seotud tööle pääsemise või teatavate töösoodustuste miinimumtingimuste kehtestamine;

[...]

2. Olenemata artikli 2 lõikest 2 võivad liikmesriigid ette näha, et vanusepiiride kehtestamist kutsealaste sotsiaalkindlustuskavade pensioni- või invaliidsushüvitiste saamiseks, sealhulgas töötajatele või töötajate rühmadele või kategooriatele eri vanusepiiride kehtestamist nende kavade raames, ning vanusekategooriate kasutamist kindlustusstatistikas ei peeta vanuseliseks diskrimineerimiseks, kui sellest ei tulene soolist diskrimineerimist.“

Soome õigus

8 Vastavalt põhikohtuasja asjaoludele kohaldatava tuloverolaki (1992/1535) (tulumaksuseadus 1992/1535) § 124 esimesele ja neljandale lõigule:

„Füüsilised isikud [...] peavad maksuma riigile astmelise maksumäära järgi tulumaksu maksustamisele kuuluvalt palgatulult ja maksustamisele kuuluvalt kapitalitulult vastavalt tulumaksumäärale. Füüsilised isikud peavad lisaks maksuma riigile lisamaksu vanaduspensionist saadava tulu pealt vastavalt neljandas lõigus toodud sätetele. Ülejäänud maksukohustuslased peavad tasuma tulumaksu maksustatavalt tulult vastavalt tulumaksumäärale.

[...]

Füüsilised isikud peavad lisaks maksuma riigile lisamaksu 6%, kui maksuvaba pensioni summa võrra vähendatud pensioni suurus on üle 45 000 euro. Vanaduspensionist saadava tulu pealt makstava lisamaksu suhtes kohaldatakse käesolevas või mõnes muus seaduses toodud sätteid riigile palgatulu pealt makstava tulumaksu kohta.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 9 C on 1948. aastal sündinud Soome kodanik, kes elab Soomes. Maksuhaldur määras tema suhtes kindlaks tuluallika maksumäära, mida tuli kohaldada tulumaksu ettemaksu suhtes maksustamisaastal 2013. Sellele osale vanaduspensionist saadud tulule, mis ületas pärast maksuvaba pensioni mahaarvamist 45 000 eurot, määras maksuhaldur vastavalt tulumaksuseaduse 1992/1535 § 124 esimesele ja neljandale lõigule lisamaksu 6%.
- 10 Nagu nähtub eelotsusetaotlusest, sai C maksustamisaastal 2013 Soomes vanaduspensionist kokku summas 461 900,88 eurot, millest 251 351,10 eurot peeti kinni tulumaksu ettemaksuks. Lisaks vanaduspensionile sai C tulu Soomes tehtud töö eest.
- 11 Maksuhaldur jättis 11. märtsi 2013. aasta otsuses rahuldamata C vaide maksustamisaastal 2013 tulumaksu ettemaksu suhtes kohaldatava tuluallika maksumäära kindlaksmääramise peale.
- 12 C vaidlustas selle otsuse Helsingin hallinto-oikeuses (Helsingi halduskohus, Soome) ja väitis, et tulumaksuseaduse 1992/1535 § 124 esimeses ja neljandas lõigus toodud sätteid vanaduspensionist saadava tulu lisamaksu kohta ei võinud kohaldada tema vanaduspensionist saadava tulu suhtes tuluallika maksumäära kindlaksmääramisel.
- 13 Helsingin hallinto-oikeus (Helsingi halduskohus) jättis kaebuse rahuldamata, leides, et nende sätetega järgitud eesmärk, mis on vastavalt nende sätete ettevalmistavatele materjalidele maksustada vanaduspensionist suurt tulu saavaid maksukohustuslasi kõrgema määraga, on avalikes huvides, üldtunnustatud ja kooskõlas maksuõiguse üldiste eesmärkidega. Lisaks tõdes nimetatud kohus, et liidu õigust ja järelikult ka hartat ei saa põhikohtuasjas kohaldada, kuna selles vaieldakse otsese maksustamise üle, mis kuulub liikmesriikide pädevusse.
- 14 C pöördus Korkein hallinto-oikeuse poole (Soome kõrgeim halduskohus), et saada menetlusluba Helsingin hallinto-oikeuse (Helsingi halduskohus) otsuse peale kaebuse esitamiseks. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei puuduta põhikohtuasjas vaidlusalused maksuõigusnormid töö saamise ja kutsealale pääsemise tingimusi direktiivi 2000/78 artikli 3 lõike 1 punkti c tähenduses, samuti ei saa neid üldiselt pidada selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaks meetmeks. Eelkõige ei määrata nendega kindlaks töötasu kujundamise kriteeriumi. Seega – ja vastupidi 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsusele Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105) aluseks olnud kohtuasja asjaoludele – puudub nendel sätetel seos liidu materiaalõigusega.
- 15 Nagu nähtub aga eelotsusetaotlusest, on põhikohtuasjas vaidlusaluste õigusnormide eesmärk koguda maksutulu maksujõulistelt pensionisaajatelt, vähendada pensioni ja palgatulu maksumäära erinevust ning suurendada vanemate inimeste motivatsiooni jätkata aktiivset tööelu.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas vaidlusalused õigusnormid kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse, eelkõige direktiivi 2000/78 kohaldamisalasse, nagu see on kindlaks määratud direktiivi artiklis 3, ja kas sellisel juhul võib nende sätete puhul olla tegemist otsese või kaudse diskrimineerimisega vanuse alusel selle direktiivi artikli 2 tähenduses.
- 17 Neil asjaoludel otsustas Korkein hallinto-oikeus (kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
 - „1. Kas direktiivi 2000/78 artikli 3 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et niisugused siseriiklikud õigusnormid nagu pensioni lisamaksu puudutavad tulumaksuseaduse § 124 esimene ja neljas lõik kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse ja sellest tulenevalt on harta artikli 21 lõikes 1 sätestatud vanuse alusel diskrimineerimise keeld käesolevas asjas kohaldatav?

Küsimused 2 ja 3 on esitatud vaid selleks puhuks, kui Euroopa Kohus vastab esimesele küsimusele nii, et asi kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse.

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas direktiivi 2000/78 artikli 2 lõiget 1 ja artikli 2 lõike 2 punkte a või b ning harta artikli 21 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugused siseriiklikud õigusnormid nagu pensioni lisamaksu puudutavad tulumaksuseaduse § 124 esimene ja neljas lõik, mille alusel füüsilise isiku pensionilt, mille saamine sõltub vähemalt kaudselt isiku vanusest, tuleb teatud juhtudel maksta rohkem tulumaksu kui sama suurusega palgatulult?
3. Kui niisugused siseriiklikud õigusnormid nagu pensioni lisamaksu puudutavad sätted on vastuolus direktiivi 2000/78 ja harta sätetega, siis kas nimetatud direktiivi artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et pensioni lisamaksu sarnast siseriiklikku regulatsiooni võib siiski pidada objektiivselt ja asjakohaselt põhjendatuks nimetatud direktiivi sätete tähenduses, eelkõige tööhõivepoliitikat, tööturгу ja kutseõpet hõlmavate õigustatud eesmärkide alusel, kui tulumaksuseaduse 1992/1535 eelnõus on ametlik eesmärk koguda pensioni lisamaksu abil maksutulude maksujõulistelt pensionisaajatelt, vähendada pensioni ja palgatulu maksumäära erinevust ning suurendada vanemate inimeste motivatsiooni jätkata aktiivset tööelu?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 18 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2000/78 artikli 3 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et niisugused siseriiklikud õigusnormid nagu põhikohtuasjas, mis puudutavad vanaduspensionist saadava tulu lisamaksu, kuuluvad selle direktiivi esemisse kohaldamisalasse ja kas järelikult tuleb põhikohtuasjas kohaldada harta artikli 21 lõikes 1 sätestatud vanuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet.
- 19 Kõigepealt tuleb meenutada, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale tuleneb nii direktiivi 2000/78 pealkirjast, preambulist kui ka selle sisust ja eesmärgist, et sellega püütakse kehtestada üldist raamistikku igaühe võrdse kohtlemise tagamiseks „töö saamisel ja kutsealale pääsemisel“, pakkudes tõhusat kaitset diskrimineerimiste vastu direktiivi artiklis 1 viidatud alustel, mille seas on ka vanus (kohtuotsus, 26.9.2013, Dansk Jurist- og Økonomforbund, C-546/11, EU:C:2013:603, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 20 Vastavalt direktiivi 2000/78 artikli 3 lõike 1 punktile c ja lõikele 3 koosmõjus direktiivi põhjendusega 13 tuleb selle direktiivi kohaldamisala mõista nii, et see ei hõlma sotsiaalkindlustus- ja sotsiaalkaitseskeeme, millega antavaid soodustusi ei loeta tasuks selles tähenduses, mis mõistele on antud ELTL artikli 157 lõike 2 kohaldamisel (kohtuotsus, 21.1.2015, Felber, C-529/13, EU:C:2015:20, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 21 Küll tuleb mõistet „töötasu“ direktiivi 2000/78 artikli 3 lõike 1 punkti c tähenduses tõlgendada laialt. Euroopa Kohus on nimelt leidnud, et see mõiste hõlmab eelkõige igasugust tasumoodust kas rahas või boonuseks, mida makstakse kohe või tulevikus, tingimusel et töötaja saab seda tööandjalt kas või kaudselt oma töö eest, olenemata sellest, kas seda makstakse töölepingu või õigusnormide alusel või vabatahtlikult (kohtuotsus, 12.12.2013, Hay, C-267/12, EU:C:2013:823, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika). Ühtlasi ei välista asjaolu, et teatud hüvitisi makstakse pärast töösuhte lõppemist, et neil võivad olla tasule omased tunnused üldnimetatud sätete tähenduses (kohtuotsus, 9.12.2004, Hlozek, C-19/02, EU:C:2004:779, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 22 Euroopa Kohus on ka täpsustanud, et tasuna käsitletav hüvitis hõlmab muu hulgas tööandja makstavat hüvitist olemasoleva töösuhte alusel, et tagada töötajatele sissetulek ka juhul, kui nad teatavatel juhtudel ei täida mingeid töölepingujärgseid kohustusi. Ka ei saa hüvitiste tasuga samastamise asjaolu seada kahtluse alla pelgalt seetõttu, et need võtavad arvesse ka sotsiaalpoliitilisi kaalutlusi (kohtuotsus, 9.12.2004, Hlozek, C-19/02, EU:C:2004:779, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Euroopa Kohus on ka otsustanud, et pensionikindlustussüsteemi väljamaksed, mis sõltuvad peamiselt huvitatud isiku varasemast tööst, on seotud selle isiku saadud tasuga ning kuuluvad ELTL artikli 157 lõike 2 kohaldamisalasse (kohtuotsus, 7.1.2004, K. B., C-117/01, EU:C:2004:7, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 24 Eeltoodust ei tulene aga, et vanaduspensionist saadava tulu maksumäära puudutavad siseriiklikud õigusnormid kuuluksid direktiivi 2000/78 kohaldamisalasse.
- 25 Esmalt tuleb märkida, et põhikohtuasi ei puuduta töötajale vastavalt töösuhtele tema endise tööandjaga makstavate hüvitiste summa kindlaksmääramise korda või tingimusi (kohtuotsus, 1.4.2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, punkt 46), vaid vanaduspensionist saadava tulu maksustamise määra. Selline maksustamine ei puuduta aga töösuhet ja järelikult ka nii direktiivis kui ELTL artikli 157 lõikes 2 nimetatud „töötasu“ kindlaksmääramist töösuhte raames – mis on direktiivi 2000/78 kohaldamise tingimus.
- 26 Selline vanaduspensionist saadava tulu lisamaks nagu põhikohtuasjas, millel puudub igasugune seos töölepinguga, põhineb otseselt ja üksnes siseriiklikel maksuõigusnormidel, mis kehtivad selliste füüsiliste isikute suhtes, kelle vanaduspension ületab pärast maksuvaba summa mahaarvamist 45 000 eurot, nagu nähtub sõnaselgelt tulumaksuseaduse 1992/1535 § 124 esimesest ja neljandast lõigust.
- 27 Järelikult ei kuulu sellised siseriiklikud õigusnormid nagu põhikohtuasjas, mis puudutavad vanaduspensionist saadava tulu lisamaksu, direktiivi 2000/78 kohaldamisalasse.
- 28 Mis puudutab lõpuks harta neid sätteid, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus palub tõlgendada, siis piisab meenutusest, et harta artikli 51 lõike 1 kohaselt on harta sätted liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral.
- 29 On aga selge, et tulumaksuseadusega ei rakendata liidu õiguse sätteid ja põhikohtuasjas kujunenud olukorra suhtes ei tule kohaldamisele ükski maksustamist käsitlev direktiiv. Ka ei kuulu põhikohtuasi direktiivi 2000/78 kohaldamisalasse, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 27. Seega ei saa selle kohtuvaidluse raames tugineda tulemuslikult harta nendele sätetele, mille tõlgendamist on palutud eelotsusetaotluses.
- 30 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2000/78 artiklit 3 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et sellised siseriiklikud õigusnormid nagu põhikohtuasjas, mis puudutavad vanaduspensionist saadava tulu lisamaksu, ei kuulu selle direktiivi ja järelikult ka harta artikli 21 lõike 1 esemelisse kohaldamisalasse.

Teine ja kolmas küsimus

- 31 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele ja kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 32 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ (millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel) artikli 3 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et sellised siseriiklikud õigusnormid nagu põhikohtuasjas, mis puudutavad vanaduspensionist saadava tulu lisamaksu, ei kuulu selle direktiivi ja järelkult ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 21 lõike 1 esemelisse kohaldamisalasse.

Allkirjad